

„Laivyno paradas“ ir neįvykusi Klaipėdos okupacija 1938 m. Nežinomi Lietuvos ir Vokietijos santykių puslapiai

Dažnai istorijos vingiai yra suprantami kaip jau pakankamai gerai iširti, o kiekvienas istorijos vadovėlių teiginys pagrįstas dokumentais. Deja, mūsų žinios dažnai gana ribotos, pagrįstos spėjimais, nuojautomis, ideologizavimu, geopolitinėmis schemomis. Istorikai savo nuomonę grindžia ir šalutiniais įrodymais, tiriamojo laikotarpio herojų vertinimais. Tiesioginių įrodymų stoka trukdo ir svarstant globalius daugiašalius įvykius (pvz., SSRS ir Vokietijos karo pradžia, holokausto politikos pradžia ir pan.) bei ne vieną įvykį Lietuvoje.

1938 m. kovo 18 d. po ginkluoto incidento Lenkijos ir Lietuvos administracinės sienos ruože Lenkijos vyriausybė įteikė ultimatumą Lietuvos vyriausybei. Jame buvo reikalaujama užmegzti diplomatinius, susisiekimo ir tranzito santykius tarp abiejų valstybių. Į ultimatumą Lietuva turėjo atsakyti kovo 19 d.; priešingu atveju Lenkija grasino pavartosianti jėgą. Lietuvos vyriausybė ultimatumą priėmė atsisakydama beveik 18 metų vykdytos politikos santykiuose su II Lenkijos Respublika.

Kiek šio ultimatumo priėmimas buvo pagrįstas realiomis ar įsivaizduojamomis grėsmėmis Lietuvos valstybės išlikimui?

Istorikė Regina Žepkaitė retoriškai klausė, ar grėisė Lietuvai karo pavojus, jei ultimatumas būtų atmestas. Jos atsakymas buvo, kad „tikriausiai taip“¹. Aptardama šiuos istorinius įvykius, istorikė pateikė argumentus apie Lenkijos kariuomenės pergrupavimą ir telki-

mą Lietuvos pasienyje. Šie duomenys buvo paimti iš Lietuvos kariuomenės II skyriaus biuletenių. Svarbiausia jų išvada buvo tokia, kad dauguma III K. apygardos (Lenkijos kariuomenės) pajėgų iš savo nuolatinių įgulų jau pajudėjo ir sugrupuotos ar tebevyksta prie administracinės linijos². Apgaulingas kariuomenės judėjimas nesant Lenkijos kariuomenės Generalinio štabo operacijos prieš Lietuvą plano galėjo būti tiktai „politinis blefas“. Planas iki šiol nerastas. Tačiau trūksta įrodymų, kad Lenkija rengėsi pradėti invaziją. Istorikai gali remtis tik diplomatų pasisakymais ir Lenkijos kariuomenės veiksmais, kuriuos būtų galima įvardyti kaip pasirengimą agresijai, bet nesant įrodymų galima ir suabejoti Lenkijos priemonėmis įgyvendinti savo tikslus.

Tuo tarpu apie Vokietijos ketinimus Lietuvos atžvilgiu, jei Lenkija 1939 m. kovą būtų pradėjusi karo veiksmus prieš Lietuvą, žinome tik iš diplomatinių šaltinių, kurie jau vėliau, 1938 m. kovo 31 d., pranešė, kad Vokietija nesirengė leisti Lenkijai užimti Klaipėdą bei Klaipėdos kraštą ir, kilus karui, būtų įvedusi ten savo kariuomenę³. Tuo tarpu 1938 m. kovo 18–19 d. krizės metu Lietuvos kariuomenės štabo II skyrius apie padėtį Rytprūsioose neapibrėžtai teigė, jog „reikia manyti, kad lenkams puolant Lietuvą vokiečiai irgi galėtų pakeisti savo norus Lietuvos nenaudai“⁴. O apskritai „mūsų kariuomenė per š. m. kovo mėn. 17 d. Lenkų ulti-

matumą savo uždavinius atliko“⁵. Šis optimistinis tonas nebuvo pagrįstas to meto nacistinės Vokietijos planų žinojimu ir detalio jos parengiamųjų veiksmų, reaguojant į 1939 m. kovo 17 d. krizę, analize. Vokietijos planų vertinimas dar kartą įrodo, kad negalima pasitikėti tarpukario Lietuvos kariuomenės struktūrų pateikiama informacija ir karinės analizės vertinimu.

Neseniai šios publikacijos autoriui JAV nacionaliniame archyve Vašingtone, tarp kitų su Lietuvos istorija Antrojo pasaulinio karo metais susijusių dokumentų pavyko rasti iki šiol istoriografijoje nežinomą 1938 m. kovo 18 d. Vokietijos laivyno karinės operacijos, pavadinimu *Flottenparade* (vok. „Laivyno paradas“), planą, pagal kurį, Lenkijai pradėjus karinius veiksmus prieš Lietuvą, Vokietija būtų užėmusi Klaipėdos miestą. Planas buvo rastas trofėjinėje Vokietijos karinio laivyno dokumentų kolekcijoje, kuri mikrofilmuota Didžiojoje Britanijoje po Antrojo pasaulinio karo. Kolekcija chronologiškai apima visą Vokietijos laivyno formavimosi ir raidos 1850–1945 m. laikotarpį ir šiuo metu saugoma JAV nacionaliniame archyve Vašingtone⁶. Šis su Lietuva susijęs planas pagal 1939 m. kovo 26 d. nacistinio laivyno žvalgybos viršininko aplinkraštį (žr. priedą) turėjo būti sunaikintas. Kodėl viena iš 70 jo kopijų išliko Vokietijos karinio laivyno štabe (*Oberkommando der Kriegsmarine*)? Atsakymo nėra. Galima tik spėlioti, kad Vokietijos laivyno veiksmai po metų, 1939 m. kovo 23 d. užimant Klaipėdą, buvo panašūs, o gal ir tokie pat kaip 1938 m. plane. Tuo tarpu iki šiol planai, kuriais remdamasi Vokietija 1939 m. užėmė Klaipėdos miestą ir Klaipėdos kraštą, nerasti. Apie juos žinome iš Lietuvos kariuomenės II skyriaus pranešimų. Galimus 1938 m. kovo 18 d. karinės operacijos plano „Laivyno paradas“ įgyvendinimo padarinius galime tikrai lyginti su faktine padėtimi 1939 m. kovo 23 d.

„10:20 atvyko vokiečių karinis laivynas. Jis susideda iš 31 vieneto⁷. Atvyko šios paskirties laivai: kreiseris „Deutschland“, minininkai, torpedininkai, išminuotojai (pastarieji iš Pillau) ir 3-ioji eskadrinių minininkų flotilė. Ties švyturiu sustoję 11 eskadrinių minininkų. Esą ir hidroplanų. Desanto įgulos daliniai atsivežė lengvas patrankėles ant ratų. Jūrininkai esą ginkluoti karabinais“⁸. Ir tai neskaičiuojant sausumos kariuomenės ir saugumo policijos dalinių, atvykusių iš Rytprūsių. Vėlesni pranešimai tik patvirtina, kad: „Bendrai jūreiviai Klaipėdoje dominuoja. Yra jūreivių su pėstininkų apranga, bet su jūreivių kepurėmis, matomai, tai yra desantiniai arba krantų apsaugos daliniai“⁹. Akivaizdu, jog tai buvo kur kas platesnio masto parodomasis įsiveržimas, nei kad metais anksčiau planavo 1938 m. „Laivyno parado“ autoriai.

Toliau skelbiamas dokumentas atskleidžia to meto nuotaikas, Vokietijos ir Lietuvos kariuomenių būklę ir potencialą. Stebina informacijos apie priešą neadekvatumas, kuris aiškėja iš Vokietijos pasirengimo operacijai mastų bei cituotų šaltinių, rodančių Lietuvos žvalgybos žinias apie Vokietijos planus Klaipėdos krašte.

Peršasi šios išvados:

- 1) 1939 kovo mėn. Vokietija būtų pradėjusi karo veiksmus prieš Lietuvą, jei Lenkija būtų pradėjusi karą su Lietuva;
- 2) Vokietija 1938 m. kovo mėn. karo su Lietuva nenorėjo ir jo neprovokavo;
- 3) konfliktas su Vokietija būtų baigęsis Klaipėdos krašto praradimu, nepaisant karo su Lenkija rezultato (kurį taip pat nesunku prognozuoti atsižvelgiant į valstybių potencialą ir žinant, kad Prancūzija ir Didžioji Britanija palaikė Lenkiją).

Akivaizdu, kad Lenkija nebūtų pradėjusi karo su Lietuva, nes tai būtų reiškę, viena vertus, Vokietijos ir, kita vertus, Lenkijos su Prancūzija bei Didžiąja Britanija bendrą po-

litiką trečiųjų valstybių atžvilgiu. Čekoslovakijos atveju tokia koordinuota politika buvo vykdoma. Ar buvo tokios pat koordinuotos bendros politikos, nukreiptos prieš Lietuvą 1938 kovo mėn., prielaidų? Į tai galės atsakyti tik tolesni, detalūs to laikotarpio užsienio ir karinės politikos istorijos tyrimai.

Publikacijai parengti reikėjo detalios teksto analizės, taip pat iššifruoti pavadini-

mus ir pavardes. Tam pasinaudota www.feldgau.com internetine publikacija ir specializuotu žodynu: Heinz Paechter, *Nazi-Deutsch. A Glossary of Contemporary German Usage* (New York, 1944).

Dėkoju Ainei Cicėnienei už pagalbą verčiant iš vokiečių kalbos ir Sid Guttridge (Didžioji Britanija) už konsultacijas.

Nuorodos

¹ R. Žepkaitė, *Diplomatija imperializmo tarnyboje*, V., 1980, p. 257.

² Lietuvos kariuomenės štabo 1938 m. kovo 19 d. II skyriaus biuletėnis Nr. 2, Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau – LCVA), f. 929, ap. 2, t. 2, b. 1059, l. 12.

³ R. Žepkaitė, op. cit., p. 259.

⁴ Lietuvos kariuomenės štabo II skyriaus 1938 m. kovo 19 d. biuletėnis Nr. 2, LCVA, f. 929, ap. 2, t. 2, b. 1059, l. 13.

⁵ Lietuvos kariuomenės štabo II skyriaus 1938 m. spalio 17 d. biuletėnis, *ibid.*, l. 66.

⁶ *Records of the German Navy, 1850–1945. Received from the United States Naval History Divi-*

sion, National Archives Collection of Foreign Records Seized Record Group 242; *Operationsbefehl Inkrafttreten auf Stichwert „Flottenparade“ mit Uhrzeit*, 18 March 1938, PG 34575, National Archives Microfilm Publication T1022, roll 2309.

⁷ Ši informacija netiksli. Jūrų laivyno istorijos tyrinėtojo Sid Guttridge skaičiavimu, atliktu remiantis Vokietijos oficialiosiomis publikacijomis, operacijoje 1939 m. kovo 23 d. dalyvavo 43 laivai (publikacijos autoriaus asmeninis susirašinėjimas su Sid Guttridge).

⁸ Žinios apie Klaipėdos kraštą 1939 m. kovo 23 d. iki 13 val., LCVA, f. 929, ap. 3, b. 1095, l. 34.

⁹ Žinios iki 1939 m. kovo 27 d. 8 val., *ibid.*, l. 41.

Vokietijos laivyno karinės operacijos Lietuvoje 1938 m. kovo 18 d. planas

Žvalgybinių karo pajėgų grupuotės vadas
Įs. Nr. 117 Al. Ypatingai slapta

Jūroje, 1938 m. kovo 18 d.

Versija Nr. 3

Slapta štabo byla

Įsakymas vykdyti operaciją Nr. 1

Įsigalioja pateikus signalinį slaptažodį „Flottenparade“ („Laivyno paradas“), nurodant laiką.
I. a) informacija apie priešą

1. Politinė:

Padėtis tarp Lenkijos ir Lietuvos aštrėja. Lenkijos ultimatumo terminas baigiasi 19 d. vakare. Lenkija ketina gerbti vokiečių teises. Kitų Baltijos valstybių ir Rusijos požiūris į susidariusią padėtį nėra žinomas.

2. Karinė:

1) būtina atsižvelgti į ginkluotų lietuvių sargybinių laivų pasirodymą. Anksčiau metais Klaipėdoje būdavo vienas ginkluotas muitininkų kate-

ris, šiuo metu laivas „Antanas Smetona“, kuris, kaip manoma, turi minų svaidymo įrangą;

- 2) Klaipėdos įguloje taikos metu būna vienas batalionas ir šarvuotas žvalgybos automobilis, be to, 3 stacionariniai priešlėktuviniai pabūklai. Daugiau žinių apie kariuomenės išsidėstymą ir ginkluotę nėra;
- 3) tačiau nė akimirką negalima pamiršti apie povandeninių laivų pavojų.

b) informacija apie savus

1. Išsilaipinus mūsų desantui, būtina atsižvelgti į prieš sausumos ginkluotųjų pajėgų padėtį. Pagrindinis žygio maršrutas: Tilžės gatve (kartu su motorizuotu žvalgybos junginiu) geležinkelio link. Operacijoje taip pat dalyvaus sausumoje ir jūroje besibazuojantys lėktuvai.
2. Operacijos teritorijoje povandeninių laivų kol kas nebus.

II. Informacija

Netikėtas puolimas lengvosiomis jūrų karo laivyno pajėgomis Klaipėdos uoste, desantinių būrių išsilaipinimas iš laivų ir eskadrinių minininkų panaudojimas miestui užimti. Torpediniai kateriai ir eskadriniai minininkai taip pat skirti priedangai. Pakrantės srityje bus naudojama kreiserių artilerijos priedanga. Operacijos tikslas yra užimti Klaipėdos kraštą ir atkirsti visus kelius į jį.

III. Įsakymo detalizavimas

a) Atitinkamai pagal užduotis bus suformuotos 3 jūrų pėstininkų grupuotės:

- 1) avangardas „Leberecht Maas“¹, „T 196“² ir 4 pirmosios išminavimo flotilės laivai (takt. Nr. 1–4);
- 2) lengvoji kovos grupė, sudaryta iš 1-osios eskadrinių minininkų eskadros³;

¹ Z1 „Leberecht Maas“, eskadrinis minininkas, nuleistas į jūrą 1934 m. Kylyje, Vokietijoje. Ruošiamos Klaipėdos operacijos metu jam vadovavo kpt. G. Wagneris. Klaipėdos įgula – 335 žmonės. Laivas „Richard Beitzen“ ginkluotas 5×127 mm pabūklais; zenitiniais 4×37 mm ir 6×20 mm pabūklais bei 8×533 mm torpedomis, giluminių minų leistuvu ir 60 minų. Laivas nuskendo 1940 m. vasario 22 d. užplaukęs į minų lauką. 282 įgulos nariai žuvo, 60 buvo išgelbėti.

² T-196 torpedinis 811 tonų talpos 84 žmonių įgulos laivas, pastatytas 1911 m. Laivas pergyveno Pirmąjį ir Antrąjį pasaulinius karus ir 1945 m. atiteko SSRS kaip karo grobis. 1938–1939 m. šis laivas buvo išminuotojų eskadros Baltijoje vado laivas. Planuojamos „Laivyno parado“ operacijos metu jam vadovavo jūrų kapitonas Friedrichas Ruge (1894–1985).

³ Z2 „Georg Thiele“, Z3 „Max Schultz“, Z4 „Richard Beitzen“. Šių laivų ginkluotė ir įgulos skaičius buvo toks pat kaip ir Z1 „Leberecht Maas“.

- 3) pagrindinės pajėgos, sudarytos iš kreiserių su dviem 1-osios išminuotojų flotilės laivais („M 89“ ir „M 122“)⁴ bei „F 9“⁵ – apsaugai nuo povandeninių laivų.

Avangardinės ir lengvosios kovos grupės pajėgų vadas: torpedinių katerių eskadros vadas⁶.

b) Operacijoms sausumoje būtina suformuoti:

- 1) desantinio korpuso batalioną (pavadinimas 1-ojo btl. žvalgybos pajėgų junginys), sudarytą iš 3 kreiserių įgulų, remiamą „T 196“⁷. (Dėl desanto dalinių ginkluotės ką tik išsiųstas specialus įsakymas.)

Vadas: išminavimo eskadros vadas⁸, taip pat „Nürnberg“. Pastiprinimas savo nuožiūra. Išminavimo eskadros vadas iš savų rezervų;

- 2) batalioną, sudarytą iš keturių eskadrinių minininkų desantinio būrio. (Pavadinimas: 2-ojo btl. žvalgybos pajėgų junginys.)

Vadas: laivo „Richard Beitzen“ kapitonas⁹. (Štabas suformuotas būrio vado nurodymu.)

- c) Šie du batalionai sujungiami į vieną pulką. Vadas: 1-osios eskadrinių minininkų flotilės vadas (štabas suformuotas flotilės vado nurodymu).

- d) Karininkas ryšiams su sausumos kariuomene ir oro pajėgomis palaikyti: Freg. kpt. Bonte¹⁰.

IV. Iškeltą užduotį ketinu įvykdyti tokiu būdu:

Netikėtas „T 196“ ir 4 pirmosios išminuotojų flotilės laivų pasirodymas Klaipėdos uoste ir 1-ojo desantininkų bataliono išlaipinimas. Išsilaipinimo vietoje desantą dengia eskadrinis minininkas „Leberecht Maas“. Pasirodo 1-osios eskadrinių minininkų flotilės laivai

⁴ Duomenų apie jo konstrukciją nepavyko rasti, tačiau greičiausiai tai buvo vadinamieji *Minensuchboot* 1935.

⁵ Sargybinis laivas, pastatytas 1934 m., nuskendęs 1939 m. gruodžio 14 d.

⁶ Kontradmirolas Guntheris Lutjenas.

⁷ Lengvasis kreiseris „Leipzig“. Šis laivas buvo pastatytas 1931 m., nuskandintas 1946 m. su cheminiu ginklu triumuose. Laivas turėjo 850 žmonių įgulą. Ginkluotė: 9×150 mm pabūklai, 6×88 mm, 8×37 mm priešlėktuviniai zenitiniai pabūklai, 12×533 mm torpedos. Lengvasis kreiseris „Karlsruhe“. Šis kreiseris buvo pastatytas 1929 m., nuskandintas mūšyje 1940 m. balandžio 12 d. Laivas turėjo 850 žmonių įgulą. Ginkluotė: 9×150 mm pabūklai, 2×88 mm, 8×37 mm, 4×20 mm priešlėktuviniai zenitiniai pabūklai, 12×533 mm torpedos. Lengvasis kreiseris „Nürnberg“. Šis laivas buvo pastatytas 1935 m., 1946 m. perduotas Sovietų Sąjungai ir pavadintas „Admiral Makarov“ vardu. Laivo įgulą sudarė 896 jūrininkai. Ginkluotė: 9×150 mm pabūklai, 8×88 mm, 8×37 mm, 8×20 mm zenitiniai pabūklai, 12×533 mm torpedos.

⁸ Fregatos kapitonas Friedrichas Ruge.

⁹ Eskadrinis minininkas Z4 „Richard Beitzen“ pastatytas 1935 m. Kylyje, Vokietijoje. 1945–1949 m. tarnavo Didžiosios Britanijos laivyne ir pateko ten kaip karo trofėjus. Įgula – 315 žmonių. Laivas „Richard Beitzen“ buvo ginkluotas 5×127 mm pabūklais, 4×37 mm ir 4×20 mm zenitinais pabūklais bei 8×533 mm torpedomis ir 60 minų.

¹⁰ Fregatos kapitonas Friedrichas Bonte (1896–1940). Pradėjęs karo jūrininko karjerą dar Pirmojo pasaulinio karo metais, žuvo 1940 m. balandžio 10 d. Narviko operacijos metu Norvegijoje, vadovaudamas eskadriniam minininkui „Wilhelm Heidekamp“.

ir atsižvelgiant į padėtį torpedų flotilės įsakymu įsijungia 2-ojo desanto batalionas. Pirmoji desanto užduotis – užimti svarbiausius karinius miesto pastatus, valdžios ir uosto įstaigas, paštą, geležinkelį, uostą, bankus ir kitas tarnybines institucijas, jei to padaryti nepavyksta kitiems armijos padaliniams. Iš Deutschkrottingen [Vokiečių Kretingos ?] ir Prokuls [Priekulės ?] pusės visi keliai į miestą turi būti atkirsti, jeigu jie nenaudojami mūsų grupuočių įžengimui. Kariuomenės operacijų pradžios laikas šiuo metu dar nežinomas.

Visus veiksmus sausumoje dengia uoste esantys laivai – atitinkamai pagal vietos sąlygas. Laivų prie molų ir jūros gilumoje išdėstymas priklauso nuo desanto padėties.

Šias operacijas pridengs kreiserių artilerija pakrantėje. Ypatingas dėmesys bus skiriamas šiaurinės pakrantės dalies apsaugai.

Visų operacijų pagrindas – pabrėžtinai taikūs užėmimo veiksmai. Tačiau sutikus pasipriešinimą, privalu beatodairiškai panaudoti visas pajėgas.

VI. Vykdymas

- a) Pranešus slaptažodį, kreiseriuose esantys desanto būriai perkeliama į keturis išminuotojų flotilės laivus. Perkėlimo vieta ir laikas priklausys nuo oro sąlygų.
- b) Minėtieji daliniai pasirodys X dieną nustatytą valandą iš vakarų pusės. Parengiamoji informacija prieš pradėdant operaciją – signalas T B F – kreiseriai Kylio linijoje. „Leberecht Maas“ su 1-osios eskadrinių minininkų flotilės štabu išsidėsto įstriža linija 10 jūrmylių atstumu.
- c) „F 9“, „M 89“, „M 122“ btl. – įstrižai 10 jūrmylių atstumu. „T 196“ su 4 išminuotojų flotilės laivais visada turi būti kartu.
Po signalo „Ein“ avangardas atsiskiria ir puola uosto vartus. Prisijungia 1-osios eskadrinių minininkų eskadros ir pridengia avangardo įsiveržimą. 1-osios eskadrinių minininkų eskadros prisijungimas priklausys nuo padėties ir torpedinių katerių eskadros vado įsakymo.

Nurodymai:

- a) Laivų ir eskadrinių minininkų išdėstymas uoste, švartavimo vietose.
- b) Įsakymą dėl apsaugos priemonių panaudojimo išlaipinant desantą turi duoti torpedinių katerių flotilės vadas (nuorašas žvalgybos pajėgoms).
- c) Išleidus avangardą ir 1-osios eskadrinių minininkų eskadros kreiseriai išsidėsto 10 mylių linija – vieni arčiau, kiti toliau – priešais Klaipėdą. „F 9“, „M 89“ ir „M 122“, dengiami povandeninių laivų, plaukia įlankos link.
Išlieka galimybė pasiųsti vieną kreiserį su „F 9“ į šiaurę Lietuvos sienos link.
- d) Desanto operacijas dengia jūrų aviacijos pajėgos virš Klaipėdos.
Kitos jūrų aviacijos jėgos naudojamos žvalgybai Dancigo įlankos srityje ir 50 jūrmylių kranto ruože prie Kuršių nerijos ir Lietuvos pakrantės iki 56° 30' į šiaurę.

VII. Ginkluotės parengtis

Pradėjus operacijas, ginkluotė privalo būti visiškai parengta. Personalas pasirengęs mūšiui.

Įvykdžius pirmąją užduotį, atsipalaiduoti galima tik padalinio vado įsakymu.

Laivų išsidėstymas, juos dengiant artilerijai, keičiamas pagal atskirus įsakymus kiekvienam atvejui atskirai. Būtina vengti nuosavų grupuočių apšaudymo.

VIII. Kreiseriai juda toliau su 6 šaulių būriais ir flotilės vedančiuoju, pasirengę puolimui, kaip rezervas. Be to, kreiseriuose, eskadriniuose minininkuose ir „T 196“ turi būti paruoštos ginklų ir maisto atsargos jų desantiniam skyriams.

IX. Nurodymai dėl informacijos perdavimo

Labai svarbu užtikrinti gerą optinio ir radijo ryšio tarnybą, naudojamų informacijos perdavimui, darbą bei atsakomąjį ryšį, veikiant desanto būriams. Smulkiau:

a) Radijo ryšio taškai:

1) Sąjungos banga ir ryšys su tėvyne „Caesar Bruno“.

Vadovybė: B. d. A. Dalyviai: junginys, Swinemunde [Svinemundė?], Pillau [Piliava?] ir Dievanovv [?];

2) Torpedinių katerių flotilės kovos banga „Otto“.

1. Prijungiant išminuotojų flotilę, laivyno žvalgybai, 1-ajai išm. flotilei, jos vadui, „T 196“ sujungti suteikiamas tas pats ryšys.

2. Puolimo metu: iš karto duoda komandas torpedinių katerių vadas. Dalyviai: eskadriniai minininkai, žvalgyba, „M 146“, „M 132“, „M 110“, „M 111“, „M 122“ ir „M 89“ taip pat lieka „Otto“ bangoje.

3. Desanto banga desanto radijo stotims „Bruno-Dora“.

Vadovybė: torpedinių katerių vadas; dalyviai: laivai, eskadriniai minininkai ir desanto radijo taškai.

4. U. K. kanalas 17 visam junginiui. Vadovybė: žvalgybos, torpedinių katerių flotilės vadas paskiria vadovaujamam padaliniui kanalą 14. Banga lėktuvams „Otto-Ulli“.

Vadovybė: „Nürnberg“.

5. Lėktuvų pelengavimo ir atitraukimo banga „Richard“. Laivai informaciją gali gauti, jei būtina – gali ir siųsti.

6. Bangų paskirstymas Baltijos pakrantės veikiančioms oro pajėgoms. Žvalgybinė banga „Anton-Gustav“.

Pelengavimo ir atitraukimo linija „Quatsch“.

Lėktuvų kovos linija „Nanni-Karl“.

7. *Radio stočių pavadinimai neapsaugoti!*
8. *Desanto radijo stotys neima su savimi jokių šifravimo priemonių!*
9. *Desanto radijo taškų pavojaus pranešimai atviri!*

b) *Optinės informacijos tarnyba:*

- 1) *signalinių žvaigždučių lentelė – žr. priede;*
- 2) *nustatyti tokie Morzės ABC ryšiai: E. A. 1-ojo btl.
E. B. 2-ojo btl.
D. N. pulko*
- 3) *vėliavėlių signalai X dienai: 1*

X. *Bendri nurodymai:*

1. *Išsilaipinus desantui, būrio vadas privalo tuoj pat duoti pirmąjį pranešimą.*
2. *Desantinio korpuso personalas turi būti įspėtas, kad privalo vengti bet kokių provokacijų.*
3. *Esant rūkui, operacijas tęsti, jei yra bent menka galimybė.*
4. *Kreiserio priekio apsaugos įrenginys paruoštas nuleisti. „F 9“, „M 89“ ir „M 122“ turi būti ryškūs, kad būtų galima išskirti C. R. G.*
5. *Kreiseriai paruošiami desantininkų išlaipinimui į krantą valtimis (jei oro sąlygos nesutrukdys desanto perkėlimui 1-ojoje išminuotojų flotilėje).*

Priedas Nr. 1

Žvalgybos padalinio 117-ojo desantininkų būrio signalinių šviesų lentelė

<i>1 balta</i>	<i>– prašau pradėti artilerijos ugnį, kaip sutarta.</i>
<i>1 balta, 1 raudona dviguba šviesa</i>	<i>– artilerijos ugnį nukreipti į kairę.</i>
<i>1 balta, 1 žalia dviguba šviesa</i>	<i>– artilerijos ugnį nukreipti į dešinę.</i>
<i>1 raudona</i>	<i>– artilerijos ugnį nutraukti.</i>
<i>1 balta dviguba šviesa</i>	<i>– artilerijos ugnį tęsti į ankstesnįjį taikinį.</i>
<i>Daug raudonų atskirų šviesų</i>	<i>– esu apgultas, prašau skubaus pastiprinimo.</i>
<i>Daug žalių atskirų šviesų</i>	<i>– tuojau pat atsiųsti valčių atsitraukimui.</i>

Žvalgybinių karo pajėgų grupuotės vadas

Priedas Nr. 2
Įs. Nr. 117/38. Ypatingai slaptai

Jūra, 1938 m. kovo 19 d.

Slapta štabo byla

Operacijos dalyviams. Visiškai slaptai. 117/38

Dėl įsakymo įvykdyti operaciją Nr. 1

Vykdymas: Žvalgybinių pajėgų įsakymas Nr. 117/38

Bendras.

Įsakyme dėl operacijos vykdymo reikalingi tokie patikslinimai bei papildymai:

1. *Atkarpa II. Antrą pastraipą reikėtų praplėsti taip:*

„Čia būtina atsižvelgti į tai, kad nėra visiškai aišku, ar kelias iš Tilžės tikrai tiks mūsų ginkluotųjų pajėgų įžengimui“.

2. *Atkarpa III. Pastraipą c) reikėtų praplėsti taip:*

„Šturmo grupės sudarymui, pvz., 1-osios eskadrinių minininkų flotilės 1-asis ir 2-asis pirmosios išminuotojų flotilės būriai 1-osios divizijos vadui skiria po vieną kulkosvaidį ir po vieną šaulių būrį, susidedantį iš 16 vyrų ir vadovaujamą dviejų puskarininkių, be to, šturmo grupės vadą karininką“.

Priedas: „F 9“, „M 89“ ir „M 122“ privalo duoti po vieną desantininkų būrį ir 1 kulkosvaidį, be to, būrio vadą iš „9 F“, 1-osios eskadrinių minininkų flotilės vado paskyrimu.

3. *Atkarpa IX. Pastraipą b) reikia papildyti nauju 4 punktu:*

„Desantininkų būrio atsakymas į Morzės ABC šaukimą (Reg. Kdr., 1-ojo bei 2-ojo btl.) šviesų signalu jokiais aplinkybėmis neleistas“.

4. *Atkarpa X. Būtina pridurti punktą 6): „Visi laivai ir padaliniai turi įsidėmėti, kad personalas gali išsilaipinti iš laivų tik tada, kai nebebus rankinių ginklų, ir pagal atskirą avangardinės grupuotės vado įsakymą“.*

5. *Rašto pabaigoje norėčiau pridurti: „Pridedu Memelio [Klaipėdos] miesto planą. (Tik dalyvaujančioms karinėms pajėgoms.)“*

*Žvalgybinių karo pajėgų vado vardu
1-ojo štabo karininkas (parašas) Hermann Densch¹¹*

¹¹ Hermannas Denschas (1887–1963) karinę tarnybą pradėjo 1905 m., 1940 m. tapo Vokietijos laivyno admiralu.

**Vokietijos laivyno žvalgybos viršininko 1938 m. kovo 26 d.
aplinkraštis dėl karinės operacijos plano sunaikinimo**

*Žvalgybinių karo pajėgų vadas
Kylis, 1938 m. kovo 26 d.
Įs. Nr. G. 1372 S.*

Slaptai

*Karo laivyno vyriausiajam štabui,
Laivyno štabui,
I generaliniam štabui,
I oro pajėgų apygardos štabui,
VI oro pajėgų apygardos štabui.*

Dėl: Įsakymo Nr. 1 vykdyti operaciją

Eiga: Ypatingai slaptai Įs. Nr. 117/38 ir 117/37 II. Ang.

Prašom sunaikinti ypatingai slaptą įs. Nr. I. 117/38, persiūtą įsakymą Nr. 1 vykdyti operaciją bei ypatingai slaptą įs. Nr. 117/38, 2-ajame priede atsiųstus papildomus nurodymus ir mums apie tai pranešti.

*Žvalgybinių karo pajėgų grupuotės vado
vardu 1-ojo karo laivyno štabo viršininkas
(parašas) Hermann Densch*